

AMBRÓZY BÁRÓ ESETEI V.

Szer'usz
világ

fine
selection

BÖSZÖRMÉNYI GYULA

B Ö S Z Ö R M É N Y I G Y U L A

AMBRÓZY BÁRÓ ESETEI V.

Szer'usz világ

Első kiadás

Könyvmolyképző Kiadó, Szeged, 2019

Herbst László alias Kisfaszi emlékére

1

MILI és a vasládika feneke

Pest, 1901. március 18.

Miként lehet valaki sápadtabb, mint az a patyolat vánkös, amín a feje nyugszik? – futott át fejemen a gondolat, mire egy gunyoros hang valahonnan tudatom sötét legmélyéről rögvest megfelelt: – *Csakis úgy, ha már eltávozott belőle a lélek!*

Kezemben megzörrent az újság, ujjaim remegni kezdtek. Tekintetem a gyolccsal vastagon betekert mellkast fürkészte, vajon emelkedik-e még. Örökkévalóságnak tűnő pillanatok múltán a halvány rózsaszín vérfolttal tarkított flastrom kicsinykét mozdulni látszott, mire majdnem felzokogtam.

– Lelketlen gazember! – súgtam a körterem hűvös levegőjébe. – Hogy merészel így megrémíteni?

Ambrózy Richárd persze nem felelt. Szemei lecsukva, alattuk már-már fekete karikák, arca beesett, ajka cserepes, bőre fakó. Az apáca¹, aki korábban a kötést cserélte, épp csak annyira húzta fel rá a takarót, hogy a báró hiányzó

¹ A Rókus Kórházban ekkor 98 ápolónővér szolgált **Perignatz Innocentia** főnőknő vezetése alatt.

végtagjának csonkja még épp fedve legyen, olyan illúziót keltve, mintha a könnyű paplan alatt a kar folytatódna.

– Szeretne még többet hallani? – kérdeztem Richárdot, mire ő kínos lassúsággal újabb lélegzetet vett, amit én beleegyezésnek tekintettem. – Lássuk csak – pillantottam az újságba, amit a kórházba jövet egy rikkanctól vettem. – Itt azt írják: „már néhány nap óta egész Pozsony arról beszél, hogy az itteni Orsolya-apácák kolostorának főnöknője szerencsétlen börze-spekulációban elvesztette a kolostor összes vagyonát.” Most mit szól hozzá, Richárd, hogy már a szent életű leányok is pénzzel machinálnak! Úgy tetszik, a világ lassanként egészen megéri a végítéletre.

A báró lélegzetének ritmusa szemernyi sem változott.

– Jól van, értem én, ez a hír nem csigázta fel. Akkor talán... „A szociáldemokraták pártja tegnap megkoszorúzta Petőfi szobrát. Több ezer munkás vonult fel a Kálvin-tértől indulva, és annyi rendőr vigyázta őket, hogy majd meg lehetett süketülni a kardcsörgéstől. Leginkább az Országgház és a Nemzeti Kaszinó épületét védték, ám nem történt semmi rendzavarás, így aztán...”

Hiába vártam, a következő lélegzetvétel elmaradt. Vagy csak nem figyeltem eléggé? Torkomat láthatatlan ujjak kezdték markolni, az újságot kissé lejjebb eresztettem, szemem a kötést összefogó biztostűre tapadt.

Richárd takarón heverő jobb keze aprót rángott, a cserepes ajkak közül pedig verébtől is gyenge, de azért jól hallható sóhaj kelt.

– Pizok alak! – szisszentem fel. – Ezért most büntetésül hallja meg, hogy „Kongóban a tegnapi napon Wulf őrnagy a Lubidi-folyó partján megütközött a lázadó denaluluákkal és szétverte őket. A jelentés szerint az őrnagy négy embert veszített, ám arról nem írnak, hogy a szerencsétlen fekete emberek közül hányat mészároltak le.”²

² Mindhárom cikk a *Budapesti Hírlap* 1901. március 18-i számában jelent meg.

A fűtéscsövekben halkan tovagurgulázott egy buborék. Ez az apró zaj ébresztett rá, hogy a külön kórterem, amit Haberern főorvos úr biztosított a bárónak, milyen végtelenül, sőt, nyomasztóan csendes zuga a Rókus Kórháznak. Ablaka a belső parkra nézett, ahol a márciusi, még nagyon is hűs levegőben olykor házikabátos betegek, fehér köpenyes orvosok és fityulás apácák tűntek fel. Ötödik napja figyeltem őket, ötödik napja hallgattam a kórterem apró neszeit és őriztem Richárd lélegzetét.

Miként a nagyvárosok magas házai között mindig, most is egyik pillanatról a másikra kezdett besötétedni. Összehajtottam az újságot, felálltam a fehérre mázolt, kényelmetlen székről és az ajtó felé indultam, hogy felkapcsoljam a villanyos fényt. Pesten már sok helyen használták ezt a csuda találmányt, sorra cserélve le a gázlámpákat, én azonban még mindig nem szoktam meg, hogy egyetlen csavarintás után szinte elvakít az üvegkörtékből áradó világosság.

Alig értem a kapcsolóhoz, mikor az ajtó kinyílt. Karolin nővér lépte át a küszöböt, s ahelyett, hogy velem szemernyit is törődött volna, azonnal Richárd ágyához sietett, majd fölé hajolva néhány pillanatig a beteg arcát vizslatta.

– Jó – biccentett végül, majd felém fordult. – A férje remek színben van, báróné!

Szent egek, épp most értem hazugságon egy apácát! – gondoltam, hisz Richárd a lámpafényben még sápadtabbnak tűnt, mint korábban.

– Akkor miért nem ébred fel – kérdeztem –, hisz már öt napja, hogy a főorvos úr kivette a golyót?!

– Mindannyian Isten kezében vagyunk – szólt kissé fedőn Karolin nővér, összevonva dús szemöldökét. – A báró urat pedig, ezt nekem a nagyságos ifiasszony bátran elhiheti, egyenest a tenyerén hordozza a Mindenható. Más ilyen sebbe már rég...

Szava elakadt, mivel a nyitott ajtóban új jövevény állt meg.

– Férjezettek vagyunk-e még, Mili naccsága, vagy készítsük az özvegyi fátylat? – kérdezte rebbenő hangon kis

komornám, őszinte szavaival nyomban haragra gerjesztve az öreg apácát.

– Kifelé innét, te locsifecsi! – reccsent rá Márikára. – A főorvos úr utasítása szerint a kórteremben egyszerre csak egy látogató tartózkodhat! Sőt, mivel későre jár, az lesz a legjobb, ha mindketten távoznak.

A II. számú Sebészeti Osztály klórszagú folyosóján kíváncsi tekintetek követték lépteinket. Az egyágyas, úri kórtermet elhagyva mindjárt két ápolóval találkoztunk, akik kerekas ágyon eszméletlen férfit toltak a műtő irányából. Mögöttük fityulás apáca ballagott, kezében halkán zörgő rózsafüzérrel.

– Na, ennek már szer’usz világ! – jegyezte meg suttogva Márika, miután a különös menet továbbhaladt.

– Ne légy tiszteletlen! – pirítottam rá. – Néhány napja még Richárdot is épp így vitték a szobájába.

– A mi bárónkat biztosan nem – tiltakozott kis komornám. – Őtet maga a főoperátor, az a Hebrencs doktor kísérté az ágyáig, nehogy baja essék. Persze másként nem is tehetett, hisz pontosan tudta, hogy egyéb esetben ki lenne néki kaparva az a karvalyosan szúrós szeme!

Mióta a bárót meglőtték, Márika folyton dühös volt. Az sem nyugtatta meg, hogy Rudnay rendőrei azon a borzalmas hajnalon a Tündér-szikla tövében ráleltek a Rózsalány holttestére, és az sem, hogy ha lassan is, de Richárd állapota javulni kezdett. Úgy sejtettem, titkon önmagát vádolja a történetekért, örökösen azon rágódva, mit tehetett volna másként. Próbáltam erről beszélni vele, ám ő tagadta, hogy bármi is bántaná – aztán tért-fordult, és valami apróság miatt visítva szedte le szegény Boskóról, vagy aki épp az útjába került, a keresztvizet.

A nyolcágyas kórtermekhez érve padokon ülő, lábadozó betegek előtt kellett elvonulnunk, ami a tolakodó villanyos fényben már-már kellemetlenebb volt, mint kesztyű nélkül mutatkozni a Nemzeti Kaszinó bálján. Szoknyánk surrogását hallva fáradt tekintetű, szenvedéstől elkínzott arcú férfiak pillantottak felénk, és amikor rádöbbsen, hogy

egy rangban jóval fölöttük álló hölgy közeledik, legtöbbjük igyekezett sietve talpra állni, hogy illendő meghajlással köszöntsön. Szatócsboltban, cipésműhelyben, félhomályos hivatalok mélyén, vagy tán piacon, vágóhídon, vasúton, gyufagyárban és sok más munkahelyen kérgessé vált kezek fogták össze kapkodva a kopott kórházi köntösöket, rásimítva azokat a még sajgó műtéti hegekre, miközben alázatosan fejet hajtottak a fiatal bárónénak, akiről az újságok is megírták, hogy naponta látogatja meglőtt férjét a Rókusban.

En persze jól tudtam, mit kíván az etikett, hisz az első ilyen élmény után azonnal Agáta mamához siettem, hogy a tanácsát kérjem.

– Tartás, méltóság, hűvös nyugalom – mondta a grófnő.

– Egyenes hát, biztos léptek és széles karimájú, hálós kalap, ami nem engedi át a fürkész tekinteteket.

– Ahogy néznek rám... Ahogy hajlonganak, az...

– Hátborzongató, tudom – vágott elakadó szavamba Agáta mama, és hogy erőt adjon, hangja mellőzött minden részvétet. – Az emberek öröktől fogva mohó kíváncsiságot táplálnak mások szenvedése iránt. Nézze csak meg az újságok legrongyosabbra olvasott oldalait; mind balesettel, büntetéssel, öngyilkossággal, halállal terhesek. Most maga az, gyermekem, aki a kín porondján a reflektorfényben áll. Méltóságteljesnek, erősnek és megközelíthetetlennek kell mutatkoznia, ám vigyázzon, nehogy mindez közönynek lássék.

– Én...

– Nézzen rám, Mili! – Agáta mama oly hirtelen ragadta meg a kezemet, hogy ijedtemben épp csak el nem rántottam azt. – Úgy kell végigmennie a folyosón, hogy közben senkire rá sem pillant, bármilyen mélyen hajlongjon, vagy bármit mondjon is az illető. Kivételt egyedül a főorvos, vagy valamely közvetlen beosztottja jelent, ám őket sem köszönheti kurta biccentésnél többel. Maga most a fájdalom jéghideg, érinthetetlen márványszobra. Ha nem így cselekszik, darabokra fogják tépni a szívét.

– Márványszobor, értem – súgtam bólintva, ám közben arra gondoltam, hogy ez mennyire nem én vagyok. Hová

lett az a mindig vidám, mindenkivel kedves marosvásárhe-
lyi leány, aki nemrég a székesfővárosba érkezett?

Ó, hát persze – húztam el kissé a szám –, férjhez ment!
Férjhez bizony, ám mielőtt megízlelhette volna, milyen asz-
szonynak lenni, máris attól kell rettegnie, hogy holnap majd
fiatal özvegyként írnak róla a lapok.

A Gyöngytyúk utcai kapun kilépve hűvös kora este foga-
dott. A Rákóczi úton egymást érték a konflisok, a járdán ha-
zafelé siető cselédek, hivatalszolgák és ki tudja még, miféle
alakok kerülgettek egymást.

– Fogok egy kocsit – ajánlkozott Márika, de mielőtt el-
indult volna, a Szent Rókus-kápolnára mutatott. – Tessen
addig odabe’ várakozni.

Mivel úriasszonynak az utcán egyedül téblábolni nem
ildomos, ráadásul a mostanság nyomomban járó pimasz
hírlapírók zaklatásától is tartottam, hát megfogadtam ko-
mornám tanácsát.

A Rókus Kórház mellett álló kicsiny, ám annál bájosabb
imahely előtt magasodó Immaculata szobor négy sarkán
gázkandeláberek szórták barátságos fényüket. A súlyos ajtó
nehezen nyílt, a kilincs hideget árasztott magából, odabenn
viszont béke és csend honolt. A leghátsó padban két ron-
gyos alak ült, akik esti imára térhettek be. A sápatag gyer-
tyafényben először zsibárusnak, kofának, esetleg utcasep-
rőnek néztem őket, ám amint elmentem mellettük, fojtott
asszonyi szó ütötte meg a fületem.

– ...már hogy a sápkóros istennylába ne tenyerőtem
vóna képen, mikor ellopta a pájinkámat?

– Nyócéves a szentem és fázott – motyogta a másik sza-
badkozva. – Legyen mán szíved, Rúzs!

– Az nagyon is van nékem, Teri – sziszegte haragos társ-
nője –, csak pájinkám nincs, amivel meglágyíthatnám,
mer’hogya tolvaj külyköd elitta előlem!

Végül a negyedik sorba ültem be, ám alig szusszanhat-
tam kettőt, valaki könnyű kézzel máris a vállamat érintette.

– Tarján Vilmos?! – csodálkoztam rá az ifjú hírlapíróra,
kinek orrát vastag pólya, koponyáját gézkötés takarta, ám

az utóbbira még egy kalapot is rábiggyesztett. – Hát maga meg mit keres itt?

– Jó híreket – felelte Vili torz orrhangon, amit az arca közepén éktelenkedő flastromnak köszönhetett. – Van-e magácskánál efféle?

– A rossz hír hiánya is annak számít?

– Amilyen időket élünk – sóhajtott drága barátom, miközben törött bordáit óvva, kórházi köpönyegét igazgatva lassanként mellém ereszkedett –, annak bizony.

– Akkor hát örvendjen, Vili, mert egyelőre minden szerettünk él, a bajt kavarázó tébolyult kísértet pedig már végérvényesen megtért a teremtőjéhez.

– Akárki legyen is az – biccentett komoran a bűnügyi riporter.

– Ezt meg hogyan érti?

– Pásztory Rózsa Anna megtébolyodott, ez factum, de vajon ki tette azzá?

– Mármint ki habarította össze az agyavelejét? Ugye nem arra céloz, hogy...?

– A báró úr?! Isten ments, Milike, dehogy! – Vili szünetnél valamelyest hangosabb szavára a hátsó padban ülő koldusasszonyok kíváncsian dőltek előre, mintha az odakészített, fodros szélű imakönyvet tanulmányoznák. – Szerintem inkább az apja, az a svindler Pásztory János vetette el a magot, amiből aztán a leány örülete lombot vetett.

– Írni akar róla? – kérdeztem kissé aggódva, ám ő meg rázta a fejét, amitől rögvest enyhe szédülés fogta el. – Amint látja, Milike, még mindig erős dögvóráson vagyok. A lapokat az apácák rendre behozzák és fel is olvassák nekem, így tudomásom van róla, hogy a kollegáim már szinte minden húst lecsipegettek erről a csontvázról.

– Csontváz? Ez meglehetősen ízléstelen hasonlat volt, Vilmos!

– Bocsánatáért esedezem – sűgta sietve. – Ebből is látszik, hogy még aligha vagyok úriemberhez illő erényeim birtokában. Az a lapátos ember alapost meglékelte a koponyámat.

– Nem is értem, mit keres idekinn. Tudtommal a főorvos úr megfigyelés alatt tartja. El sem hagyhatná a kórtermet.

– Való igaz, csak hogy igen ácsingóztam már kegyedet látni. A báró úr...?

– Alszik vagy eszméletlen – tártam szét bizonytalankodva a két kezem. – Fogalmam sincs, mert bár a hites felesége vagyok, nekem mégsem mondanak semmit.

– Akkor hát itt nyer értelmet az, hogy én ma este két pakli finom török dohányért cserébe kiszökhettem a kórházból – mosolyodott el Tarján Vili, ami bepólyált orrának nemigen tetszhetett, mivel a fájdalomtól mindjárt könnypárás lett a szeme. – Majd én kikutatom, amit azok a büszke professzorok elhallgatnak kegyed elől.

– Mégis miként akarja ezt nyélbe ütni, Vilmos?

– Lett nékem itt egy kedves nőismerősöm, az Imolka. A kórház konyháján cselédkedik, de a feketét, oszonnát, egyebet is ő hordja fel az orvosoknak, ha kéri. Szerinte én vagyok neki a végzete, én meg hagyom, hogy ebbéli hite meg ne rendüljön.

– Csélcsap alak lett magából, mióta monoklit hord, hallja-e?!

– Inkább vállalkozó szelleműnek mondanám magamat, aki a célja érdekében szívesen hallgatja meg a pletykákat, hogy aztán abból tényeket rakjon össze.

– Azt hiszem, egyre kevésbé tetszik nekem ez az új Tarján Vili – mondtam, s hangomból valóban kiveszett az addigi játékos élc.

– Nyugodjék meg, Milike, a leányt én bajba nem sodrom. Ám ha hall valamit a báró úr állapotáról, miközben a kávéfőző szolgálja, azt bizton kiszedem belőle.

– Hát jó, legyen – álltam fel a padból, miután a hírlapíró utat engedett nekem –, de ha bármi rosszat tesz azzal a lánnyal...!

– Magam hajolok le, hogy a komornája, aki már ott in-teget a kápolna ajtajában, teljes svunggal megcsavarhassa törött orromat – fogadkozott Tarján Vilmos, és szemében

ismét az a régi, kópés fény villant, amit egykor oly nagyon megszerettem.

Amint ajtót nyitott, rövest láttam Boskón, hogy valami baj van. Inasunk magas homlokán verejtékcseppek gyöngyöztek, kövérkés ujjával csíkos libériájának alsó gombját majd szakadásig tekerte, ajkai közül pedig a szavak darabokra törve peregtek elő.

– Veh... veh... vendég van a há... háh... háznál, nagyságos ah... ah... asszonyom!

– Miféle vendég? – kérdeztem, miközben átadtam neki az esernyőmet, és hagytam, hogy lesegítse rólam a kabátot.

– Ah... ah... amolyan máskor kedves, moh... moh... most inkább réh... réh... rémisztő féle – habogta Boskó, majd esernyőmmel a konyha felé bökött. – Eh... eh... egy kerek órája is van már, ho... ho... hogy a szakácsnét egzecíroztatja, aki ezt ih... ih... igen rosszul tűri, szóh... szóh... szóval könnyen lehet, ho... ho... hogy holnaptól hideget eh... eh... eszünk.

A hír hallatán Márika arca felragyogott, és kabátját inasunk karjára dobva így kiáltott:

– Hát itten van végre a méltóságos grófnómama!

Bár én is igen szerettem őt, anyósom váratlan látogatása most mégsem töltött el felhőtlen örömmel. Nyomban a konyha felé siettem, ám amint megálltam a nyitott ajtóban, kétségem sem maradt felőle, hogy elkéstem.

– A kamra súlyos hiányosságokat mutat, Horákné – mondta épp Agáta mama száraz, kimért hangon.

– Ahogy mondani méltóztatik – értett egyet morgós szakácsném, és a tekintete vészesebben villogott, mint a sziklapartot jelző világítótorony hajókat riasztó fénye. – Bab, lencse, borsó nincs, zsír is alig sápadozik a bödön alján, a vaj pedig mind megavasodott. Jó, ha üres krumplilevest tudok az asztalra tenni, de még abba se jutna rántás. Erről

azonban, már megbocsásson a méltóságos grófnő, hogy kimondom, aligha én tehetek. Nincsből vásárolni ugyanis csak semmit lehet, ráadásul a cselédünk is itt hagyott, hát magam kellene hogy piacra menjek, ha egyáltalán volna mi-ből költeni.

– Aki kér, annak adatik, ahogy az Írás mondja – szólalt meg mögülem kibújva Márka. – Mér nem szólt, hogy kifo-gyott a konyhapénz?

– Szólt – vallottam be csendesen. – Három napja is van már annak, csakhogy nekem egészen kiment a fejemből.

Horákné, aki arra számított, hogy háztartásunk csődjét majd az ő nyakába varrom, kissé hökkenten tátotta el a szá-ját, majd homlokráncolva, ám mégis elégedetten biccentett. Agáta mama felém fordult, kezét csókra nyújtotta, azután csak annyit mondott:

– Akkor ezt most szépen megreparáljuk. – És szakács-némra többé ügyet sem vetve a szalon felé indult, ám ott sem vert tanyát, sőt, vizsla tekintetét körbehordozva bejár-ta egész lakásunkat. Én remegő térddel követtem őt, míg Márka izgatott szuszogással loholt a nyomomba, végig az öt szobán, az ebédlőn, a fürdőn és az illemhelyen, míg végül ismét a szalonban kötöttünk ki.

Ez bizony anyós általi inspekció! – értettem meg elhűl-ve, s tudtam, hogy ifiasszonyként máris csúfos bukásban van részem. Agáta mama a selyemkanapé mellé érve felénk fordult, botjára támaszkodva lassan leült, és tekintetét a ki-csinyke asztalon gyűrődő, nagy halom újság alól épp csak kikandikáló hímzett terítő sarkára szegezte.

– Immár mindent láttam – szólalt meg komoran, vagy tán csak szomorúan a grófnő. – Tán többet is, mint kellett volna.

– A szertedobált ingecskékre és bugyingókra teccik gon-dólni a hálóban? – lépett előrébb ijedten Márka. – Mer’ azokat én mindjárt eltakarítom, tessék ide bízni, csak éppen reggel...

– Aligha volna jó, ha magyarázkodással töltlenénk az időt – vágott komornám rebbenő szavába Agáta mama, bár ily

udvariatlanságot máskor a személyzettel szemben sosem követett el. – A fiamról mi hír?

– Minden változatlan – feleltem.

– Az jó. – A grófnő botjának vége halkan koppant a szőnyegen. – Akkor hát lássunk asszonyi dolgainkhoz! Műck kisasszony, ha kérhetem, intézkedjék, hogy kapjunk egy jó teát, és hozza be a háztartási könyvet!

Márka elkerekedett szemmel nézett rám, hisz tudta jól, hogy teafű annyi sincs a háznál, mint napsugár a bányamélyben, olyan miskulanciáról pedig, mint a „háztartási könyv”, szegény még sosem hallott. Vitatkozni azonban nem mert, inkább sebesen sarkon fordult és kivi harzott a szalonból.

– Üljön le, gyermekem! – biccentett ekkor Agáta mama a kanapé üres része felé. – Már ha meg tud nekem bocsájtani.

Azt hittem, rosszul hallok.

– Megbocsájtani? Nem értem, miért?

– Hanyag voltam és megfeledeztem alapvető kötelességemről – mondta a grófnő, most először nézve egyenesen a szemembe. – Maga, Mili, úgy pottyant ebbe a házasságba, mint égből hulló hópehely a sáros pocsolyába. Biztosra veszem, hogy tisztelt édesatyja, Hangay úr annak idején minden tőle telhetőt elkövetett, ám ő mégis... ezt lássuk be... csupán férfi, így semmiképp sem nyújthatott magának és a nővéreinek oly alapos, úri leányhoz illő nevelést, mint amit egy gondos édesanya adhatott volna. A maga hiányosságai, Mili, a háztartási ismeretek és asszonyi kötelességek terén szerencsére könnyen pótolhatók, ám az utóbbi idők, hm... zaklatott mivolta sajnos elterelte a figyelmemet. Így történt hát, hogy súlyos mulasztást követtem el, midőn megfeledeztem arról, hogy az én kötelességem pótolni... már amennyire ez lehetséges... az édesanyját.

A rögtönzött kis beszédet hallva első gondolatom az volt, hogy Agáta mama és Richárd le se tagadhatnák szoros rokoni kapcsolatukat. Sok emberrel találkoztam már életemben, ám kizárólag ők ketten voltak képesek rá, hogy egyazon gondolatmenettel porig alázzanak, ám egyszersmind

az egekbe is emeljenek. Még hogy papuskától rossz, vagy legalábbis hiányos nevelést kaptunk volna? Hisz kijártuk a polgári leányiskolát, megtanultunk főzni, varrni, táncolni, mives leveleket írni, sőt, Emma még a zongorához, énekhez is konyított valamelyest. Igaz, művészi hímzések helyett fehérneműt stoppoltunk, a dalokat nem úri szalonok közönségének, inkább csak egymásnak adtuk elő, konyhaművészetünk pedig az erdélyi magyaros étkek, és nem a Pesten divatos francia és angol fogások elkészítésére szorított, ám a „hiányos neveltetés” vádját akkor is túlzásnak éreztem.

Az viszont, hogy Agáta mama önmagát ostorozta, amiért én elfeledtem konyhacédulát írni a szakácsnőmnek, cseléd híján a lakást por ülte meg, és a reggeli kapkodásban szerethagytam a holmimat, mélyen meghatott. Így vergődtem tehát jéghideg és tűzforró érzések, sértettség és hála között, miközben anyósom lehúzta kesztyűjét, majd biztatón megpaskolta ölemben nyugvó kezemet.

– Nem lesz itt semmi baj – mondta. – Mire Richárd felépül... mert felépül: ebben oly biztos vagyok, mintha valahol ezt már írásba adták volna ...addigra maga, drágám, jobb feleség lesz, mint amilyen én valaha is voltam.

Szerettem volna megköszönni Agáta mama irántam való végtelen türelmét és jóságát, ám ő szóhoz sem hagyott jutni.

– Az áldóját neki, hol késik ez a lány? – állt fel fiatalos lendülettel, botját támasztékként használva, hogy a cselédcsengetőhöz lépjen. – Közös munkánkat legjobb lesz a háztartási könyvvvel kezdeni, hisz olyan az a jó gazdasszonynak, mint papnak a Biblia.

Tudtam én jól, miről beszél, hisz otthon Emmával mi is vezettünk hasonlót, mindennap gondosan felírva a kiadásokat, bevételeket. Ám azzal is tisztában voltam, hogy új háztartásom bibliájából bizony aligha fogok Agáta mamának tetszőn misézni, mivel efféle könyvvvel nem rendelkeztem. Már épp vallomást akartam tenni, közölve véle, hogy se friss teára, se pontos gazdakönyvre ne számítson, mikor a szalon ajtaja kinyílt.

– A tea, méltóságos asszonyom – jelentette Boskó, egészen mintaszerű inasként egyensúlyozva bal tenyerén az ezüstitálcát, amin a kék japáni porcelánkancsó forró, illatos párákat lehelt. A korábban fizetőpincérként tevékenykedő férfiú lágy, mégis határozott és magabiztos mozdulatokkal csinált helyet rakományának, helyezte elénk a csészéket, majd lehajtott fővel kérdezte: – Cukrot, mézet, netán tejet parancsolnak a hölgyek?

Fürkészőn pillantottam inasunkra, hisz alig néhány perce a kamránk még hiányolta eme finomságokat. Ő bal szemé apró hunyorításával jelezte, hogy nem hiába barátkozott össze a fölöttünk lakó Herzfeld³ cselédjével, hisz íme, a kedvessége most megtérült. Miközben a forró ital gőzt pöffentve csordult csészéinkbe, Márka is megjelent, karján legalább tucatnyi könyvvel.

– Tessen parancsolni, méltóságos grófnő naccsága! – lihegte kis komornám, letéve súlyos terhét. – Összeszedtem minden könyvet, amit csak a háztartásban leltem. Van itten szakácskönyv a konyhából, Beniczkynétől két regény, meg vagy tucat a krajcáros füzetesből, amit a Boskó szok’ olvasgatni a rettyeráton. Ez itten a Félszemű Jack románc a gyönyörűséges indijánnyal különösen ideál történet, pedig a végén mindenkinek szer’usz világ, mivel a vonat, amin menekülnek, szakadékba téved.

Agáta mama szemöldökét felvonva, kételkedően lapozott bele a *Kalóztámadás az apácakolostor ellen* című ponyvafüzetbe. Márka érzékeny teremtés, ezért rögvést látta, hogy a grófnő elégedetlen, így mindjárt előállt következő ötletével.

– A háztartásunkban ezeken kívül mán csak a báró úr szobájában akad vagy két mázsa óvasnivaló. Ha teccik parancsolni, azokat is béhozassuk, de akkor segítsen a Boskó, mer’ én biz’ nem akarnék megszakadni, ő meg épp elég nagy marha ember, szóval bírja a cepekedést.

– Háztartási könyv – sóhajtott értőn Agáta mama.

³ Herzfeld Frigyes gabonakereskedő az 1901-es *Budapesti Czim- és Lakásjegyzék* szerint a VI. ker. Andrásy út 27. szám alatt lakott.

– Ez mind az – bólított büszkén Márika. – Könyv, ami a háztartásunkban benne van!

Sosem gondoltam volna, hogy öt, szorongásban töltött nap után ezen az estén, ha nem is nevetés, de legalább halovány mosoly ül ki az arcomra. Agáta mama szemében is hasonló derűt véltem csillanni, ám mielőtt bármelyikünk mondhatott volna bármit, az előszobában éktelen csörömpölésbe kezdett a kis rézharang.

A gyomrom úgy rándult össze, hogy ha bármit is ettem volna reggel óta, az most biztos a torkomba szökken. Későre járt, hisz már nyolc óra múlt, és ilyenkor előzetes bejelentés nélkül – ebben biztos voltam – senki nem merészelne látogatóba jönni. Kivételt képezhettek volna legjobb barátaim, Vili és Renée, ám az egyik kórházban, míg a másik vidéken tartózkodott, így másra nem gondolhattam, mint hogy Richárdról jött valami sürgős hír.

– Ha megbocsájtanak, nyitok – hajolt meg Boskó, jobb kezével önkéntelen mozdulatot téve bal karja felé, ahol pincérként valaha fehér kendőt hordott, ám ott most nem volt semmi. Ettől kissé zavarba jött, ügyetlenül lépett és összeütött Márikával, aki nyomban felpaprikázódott.

– Ne szédelegjen mán itt, jóember, mint Szlopacsek a Hét Ökörből hazafelé menet! Inkább hagyja rám a dógot, és töltsön még teát, ki ne száradjanak a naccsá... Áúúú!

A fájdalmas kiáltás, amit Márika küszöbön való megbotlása és általesése váltott ki, teljes káoszba fordította az estét. Kis komornám a padlón heverve, fájdalmas fintorral markolászta a bokáját, miközben fürge nyelve sorra vette az összes apró és nagyobb szenteket, akik – ha hallották eme tirádát – bizonyára megdöntötték a szégyenpírba borulás túl- és e világi rekordját. Az óbégatásra persze Horákné is előkerült, ricsajos sápítózásával tovább növelve a hangzavart, aminek mintegy csúcsaként ismét megszólalt a látogatót jelző rézharang.

– Páron! – kiáltott Boskó, mackós testalkatához képest meghökkentő kecsességgel lépve át Márikát, majd végigvonult az előszobán, és szélesre tárta a bejárati ajtót.

A lépcsőházban álló küldönc egyik kezében vörös sapkáját, a másikban egy levelet szorongatott, ám leesett álla megakadályozta abban, hogy szólni tudjon. A látvány, ami a szeme elé tárult – padlónkon vinnyogva átkozódó komorna, aki fölött egy természetes asszonyság két kezét az ég felé rázva fúj siratóéneket, miközben a szalon selyempamlagáról egy fiatal hölgy elkerekedő szemmel, míg idős társnője lonyonján általkukkantva figyeli az eseményeket –, bizonyára komoly sokkot okozott szegénynek. Boskó, aki továbbra is megőrizte fizetőpincéri nyugalmát, kétszer is ráripakodott, mire a fickó végre magához tért és újra a kötelességére figyelt.

– Levél – mondta, ám tévedésből a piros küldöncsapkát nyújtotta inasunk felé. – Fizetve van.

– Ez nem kétséges, hiszen már hordta is – sandított Boskó a fejfedőre, majd fürgén a levélért nyúlt, és mielőtt a küldönc ráébredhetett volna, mi történik, becsapta előtte az ajtót.

– A bokám, hogy a *radai rosseb*⁴ feszegetné fel az összes küszöböt, ami csak a világon van, tán el is törött! – nyöszörögte Márika.

Nagyobb baj persze nem esett, hisz miután én és Horákné megvizsgáltuk a sajtó testrészt, kiderült, hogy rándulásnál többről szó sem lehet. Boskó mindeközben tökéletes úriemberként az előszoba sarka felé fordulva állt, arcát már-már belenyomva a zöld drapériába, így kerülve el, hogy illetlen pillantást vessen a komornaruha alól kivillanó női bokára, avagy vádlira.

– Ecetes vízzel kell borogatni, úgy holnapra kutya baja se lesz – mondta ki végül a szentenciát Horákné.

– Olyan savanya bűdösséget tenne rám, maga vájdlingzsonglőr?! – hadonászott a padlón fekvő Márika. – Hát rézlábos van a maga szíve helyén?

⁴ *radai rosseb* (eredetileg *rossz seb*) népi eredetű kifejezés. A *radai* jelző talán a Zala megyei Nagyrada településre és a községet 1711-ben sújtó pestisjárványra utal. A *rosseb* más tájakon a szifilisz jelölte.

– Büdös, az már igaz, de legalább míg heverészik, nem lepik kegyedet a legyek – vágott vissza a szakácsné, majd lehajolt, hogy közös erővel talpra segíthessük lerokkant komornámat.

– Előbb hallani akarom, ki küldött levelet ilyen kései órán – tiltakozott Mária. – Ha rossz hír gyött, aztat nekem tudni kell, hogy Mili asszonykám mellett áll... vagyis ülhessek a bajban.

Boskó, hallván, hogy eljött az ő ideje, hátat fordított az előszoba sarkának, és mereven a távolba nézve jelentette:

– Méltóságos asszonyom, levél érkezett.

– Erről már tudunk, Boskó – sóhajtottam fáradtan. – Adj csak ide!

– Sajnálom, méltóságos asszonyom, de ez lehetetlen, mivel a levél nem a bárónénak szól – zengte eltúlzott szertartásossággal az inas, majd padlón könyöklő komornámhoz lépett. – A levél címezte ugyanis, ha jól olvasom, Mück Mária úrkisasszony.

Azt hiszem, ez volt az a pillanat, mikor Mária, aki szemrebbenés nélkül vészelt át tabáni gyermekkorát, szülei elvesztését, Hülék zsarnokoskodását és a Rózsálannyal vívott küzdelmet, most életében először épp csak el nem alélt. Kezébe kapva a küldeményt annyira remegtek az ujjai, hogy végül engem kért meg, tépjem fel a papirost és olvassam el, mi áll benne. A macskakaparásnak is beillő sorok ezt adták ki:

Mári te, aki nemrég még takonyos kis csitri vótál, de mára már mádám lettél egy bárónénál, mostan azér írok neked, mer aztat remélem, hogy levelem egészenben megstanál.

Én a Tóni nénéd vagyok. Az a Tóni nénéd, akéhez a Hülék szalajtott mindig, mikor nála kerestek a hék, mivel túl sokat rajzoltál a villanyoson, oszt ottan forró lett neked a Hül-ház, mint macskának a tűzhelyplatnyi. Masmár bizony tudod, ki vagyok, szóval írom, ami a dolog veleje: nemrégiben lomoltunk a Gellért-hegy oldalában én, meg a Krippinger,

azt az egyik elhagyott barlanglakásban tanátunk egy vaskazettát. Vót benne sok kacat, néhány penészes papíros, üvegyöngy... szóval semmi érték, de végül akadt ott néhány fotográfiája is, amiken a te születid állnak pózt.

Ha kell neked ez a vaskazetta, meg ami benne tanáltatik, akkor hozzá a hónapi napon tíz kroncsit a lakásomra. Mi neked az a tízes, hisz úrhógy lett belőled, igaz?

Ha nem győrsz hónap, megy tűzre minden! Ennyit akart írni a te

Tóni néni
a Tabán vándorjából

Buda-Pest, 1901. március 19.

A rég nem látott Tabán borzongatóan hűvös széllel és mélán csöppörgő esővel fogadott.

– Itt várjon! – szoltam a hajtónak, miután leszálltam a fiakerről, mire ő kezét cilinderének karimájához érintve biccentett. A macskaköves Attila körúton társzekerek, magánkocsik és olykor egy-egy villanyos robogott tova. Aki csak élt és mozgott a környéken, az lehajtott fejjel, rosszkedvűen sietett a dolgára, oly görnyedt tartással, mintha a székesfőváros fölött terpeszkedő ólomszürke felhők nyomnák őket lefelé.

A bérház, ahová siettem, semmiben nem különbözött öreg, rogyant szomszédjaitól. A kapun belépve kövezett udvar tárul elém, melynek közepén négy hársfa feredőzött az égi áldásban. Alattuk három gyerek visongva szaladozott a bottal hajtott fakarika után, az egyik földszinti lakás előtt pedig két asszony trécselt nagy hangon, ám amikor megláttak, nyomban félbehapták a szót. A ház egyetlen emelettel bírt, melynek vaskorlátos gangja úgy futott körbe, mintha már évek óta csak a kiutat keresné ebből a nyomorult sivatárból.

– Berndtnéhez⁵ jöttem – léptem oda a két asszonysághoz, akik meredt szemmel, nyílt gyanakvással bámultak rám. Szóbeli választ ugyan nem kaptam, de egyikük hegyes állával a kapuhoz legközelebbi lakás felé bökött.

– Naccsága! Naccsága! – kiabálták a gyerekek, akik a hűvös idő ellenére lábbeli nélkül, bokáig sárosan trappoltak utánam, sorsára hagyva a lassan oldalára dőlő karikát. – Naccsága, adjék cukorkát!

– Sajnálom, de nincs nálam semmi efféle.

– Akkor píztt adjék cukorkára! – toppant elém a fiúcskák egyike, úgy nyújtva felém maszatos tenyerét, mint valami növésben visszamaradt, mégis igen elszánt hegyi rabló.

– Adok én neked píztt, rühes, olyat, hogy taknyad-nyálad egybefolyik! – rikácsolt fel ekkor az asszonyságok egyike, és bár nem fordultam arra, súlyos szoknyája suhogását hallva tudtam, hogy nagy svunggal megindult felénk. – Mocskos kis kódísok, takarodjatok az anyátok vala... Oda, ahonnett gyöttetek, na!

A három gyerek vihogva szétszaladt, nyelvet nyújtva az asszonyságra, én pedig köszönetképp a nő felé fordultam, akiből rögvést ömleni kezdett a szó.

– Ilyenek ezek mind, a Stumpf Bözse kölkei, hogy a kolera takarítná el őket a föld színéről. Kéregetnek, lopnak, zaklatják a békés népeket, különösen, ha puccosabbak a környékbelieknél. Dejszen nem is csoda, hogy máris ekkora semmirekellő klapcecek, hisz mind más apától valók, mégse nevelte őket férfi. Az anyjuk meg... Na, hát aztat meg ne is tesszen kérdezni a naccságának, hogy hol riszálja magát most is! Mer’ hogy riszálja, az hót ziher!

– Köszönöm a felvilágosítást, de én csak a Berndtnét...

– Az se igazi „né” mán, mer’ hogy özvegy – legyintett a másik asszony, aki továbbra sem mozdult lakása ajtaja mellől, így mondandóját hangos, az egész udvart bőséggel beöltő hangerővel adta elő. – Az urát, aki itten a házmester

⁵ **özv. Berndt Antalné** (szül. **Kleiser Antónia**) házmester az 1901-es *Buda-pesti Czim- és Lakásjegyzék* szerint I. ker. Attila körút 58. szám alatt lakott.

volt, nyolc éve temette, és azóta maga viszi a hivatalt. Különben most éppen itthol van. Előbb láttam őtet, mikor kiöntötte a szennyes vizet.

A korábban jelzett ajtó előtt valóban csillogott egy nagyobb pocsolya, mely zavarosságában jócskán elütött a csepergő esőből összeálló, kövek közt lapuló, féltényérnyi tócsáktól. A festetlen, repedezett bejárat mellett csengőzsinór lógott, ám hiába húztam meg, nem történt semmi.

– Zörgetni kell – közölte az asszony, aki imént elkergette a gyerekeket, és mintha azt gondolná, hogy ilyen alantas cselekvésre az én barna bőrkesztyűbe bújtatott úri kacsóim úgyis alkalmatlanok, öklével mindjárt rá is vert néhányszor az ajtóra.

Miközben arra vártunk, hogy a lakás belsejéből válasz érkezzen, gondolataim az előző esti örült eseményekre terelődtek. Miután Márika felfogta, hogy élete első levele – hisz még soha, senki nem írt neki – valójában nem több, mint szemérmetlen zsarolás, nyomban talpra akart szökkenni, ami persze hamvába holt ötletnek bizonyult.

– Kripli lettem – mutatott sajtó bokájára. – Nekem mosmár szer’usz világ!

– Nem eszik azt olyan forrón – legyintett, mint a téma komoly szakértője, Horákné. – Jöjjön, inas úr, nyaláboljuk fel ezt a pihét, oszt vigyük az ágyába bele.

– Várjanak mán, maguk lelketlen sintérek! – hadonászott ismét mindkét karjával apró komornám. – Hát a vasládikámmal mi lesz? Ha igaz, amit a Tóni néni írt, akkor az nekem minden örökségem, ami szegény szüleimtől reám maradt!

– Ilyen lábbal te holnap biztos nem mehetsz a Tabánba – guggoltam le mellé.

– Mondjuk, tíz kroncsim se vóna rá, hogy kiváltsam a vaskazettát – sóhajtott Márika, és ettől hirtelen újra elkapta a pulykaméreg. – Hát mégis mit álmodik az a szédűt Tóni néni? Tán csak nem azt, hogy én valamiféle megszoknyásodott tabáni Aladin vagyok, aki eccerűen megdörgöli a petrólámpát, oszt huss, máris százkoronásokban feredőzik?!

Láttam, amint komornám szája sarka kezd legörbülni, ám mielőtt kitört volna belőle a zokogás, Agáta mama árnya vetült ránk.

– Nyugodjék meg mindenki, elvégre semmi végzetes nem történt – mondta a grófnő, lornyonjával finoman ütögetve bal kézfejét, ami nála az elmélyült töprengés jele volt.

– A kisasszony lábának pihennie kell, ez nem kétséges. A menyem viszont holnap elmehet helyette a Tabánba, hogy átvegye a vaskazettát, kifizetvén érte a tíz koronát, amit később majd apránként levon a komornai fizetésből. Jó lesz így?

Úgy néztünk fel Agáta mamára, mintha maga Gábel, az Úr trombitás arkangyala szólt volna hozzánk. Csak ekkor értettem meg – és szégyelltem el magam –, hogy mindazt a kuszaságot, ami a nyakunkba szakadt, a ház úrnőjeként nekem kellett volna okos szóval, türelemmel és kellő bölcsességgel kezelnem, csakhogy...

– Eeegen? – Kelletlen mód elnyújtott, rekedt hang rántott vissza a jelenbe, egyenest a házmesterlakás ajtajába. – Mi teccik?!

– Ez a kisanácsád magát keresi, Berndtné – mutatott rám az asszony, aki helyettem zörgetett be.

– Aztán mi dolga ezzel, Sipekné? – mordult a házmesternő, zsíros ajkával oly rángást produkálva, mintha köpni készülne. – Tán felcsapott pesztonkának?

– Szakadjék magára az emelet, én csak segíteni akartam – csattant fel vörösbe boruló orcával Sipekné, és sarkon fordulva máris elviharzott, hogy mihamarább kipanaszkodhassa magát távolról leskelődő barátnőjének.

– No – fordította figyelmét felém Berndtné. – Szóval mi teccik a naccságnak?

Retikülömbe nyúlva előhúztam vizitkártyámat, amiből esküvőm napján Renéetől kaptam száz darabot nászajándékkul, és átnyújtottam azt a széle-hossza egy asszonyságnak. Berndtné úgy fogta vaskos, lúgtól vörös ujjai közé a csinos, aranysegélyes kartonlapocskát, mintha attól félne, hogy az érintésétől porrá omlik. Hunyorogva, sokáig nézte

a cirkalmas betűket, bennem pedig lassanként feltámadt a gyanú, hogy tán nem is tud olvasni, csak épp szégyelli ezt bevallani.

– Báró Ambrózy Richárdné vagyok – segítettem ki. – Mück Mári az én komornám.

Berndtné párnás hájhurkák közé rejtett, apró szemében értő fény villant, ám a viselkedése cseppet sem lett kedvesebb.

– Hát ő hol a kórságba van? – nézett körül a lucskos udvaron, miközben köténye zsebébe süllyesztette a vizitkártyámat.

– Nem jöhetett – feleltem. – Engem küldött a dobozért maga helyett.

– Arrafelé ez így megyen? – horkantott némi gúnnyal Berndtné. – Szógaló küldi úrnőjét a maga dögában intézkedni?

Úgy döntöttem, rá se hederíték az özvegy rossz modorára. Ő van itthon, én csupán váratlan vendég vagyok, ha pedig nem tisztelettel magasan fölöttem álló társadalmi rangomat, hát bánja kánya, hisz még én magam sem szoktam hozzá.

– Elhoztam a pénzt, amit a levelében kért – tértem a lényegre, mire Berndtné ismét körbesandított, majd a lakásba farolva intett.

– Jöjjék be a báróné! – mondta. – Az ilyesmit jobb *stikében*⁶ csinálni, mer’ ez itten olyan ház, hogy ezer a szeme.

A lakás, amiben Berndtné lakott, csupán egyetlen nagyobbacska konyhából és az ahhoz pásszított szobából állt. Odabenn csípős gőz terjengett, mivel a házmesterné épp mosott, így a forró vízzel színig töltött, két sámlin billegő teknőből csak úgy dőlt a ragacsos pára.

– Ne üljék le – mutatott Berndtné a székekre, amiken egyébként is szennyes ruhák halmai puffadoztak. – Nem marad olyan soká.

– A doboz? – emeltem meg kissé a hangomat, hogy érezze, nekem sincs kedvem időzni.

⁶ csendben, titokban (korabeli szleng)

– Hozom már, hozom – morogta Berndtné, majd bement a szobába, eltűnve a szemem elől.

A szegénység a lakásban penészként ütközött ki mindenre. A vén bútorok roggyantan, saját súlyukat is alig bírva támaszkodtak a nedves falaknak, a tálalón csorba tányérok, pléhkanalak és csuprok méláztak arról, vajon mikor lehetnek utoljára elmosva, a plafonról pedig a tavalyi nyár kiszáradt rovarhulláit hintáztatta a légypapír.

– Itten is van! – lépte át a magas küszöböt Berndtné, kezében rozsdás vaskazettával, amit rögvest meg is zörgetett, hogy halljam, nem üres. – Húsza korona lesz.

– A levélben tízet írt.

– Tíz-e? – hökkent meg a házmesternő, majd nyelvvel bosszúsan csettintve úgy bólintott, mint aki rájött a rejtély nyitjára. – Az a bolond Krippinger elírta. Mondtam neki, hogy a doboz húszat kóstál, ami ugyebár fejenként tíz, mivel ketten tanáltuk. Erre a marhája beír tízet.

– Akkor most mennyi?

– Mondom, hogy húsz! Siket maga, naccsága?

Elővettem egy húszkoronást, és a zsúfolásig telipakolt asztal sarkára tettem, továbbra is rajta tartva két ujjamat.

– Lássam, mi van benne!

Berndtné elégedetlenül sóhajtott, majd maga is az asztalhoz lépve félresodort számos kacatot, melyek közt akadt görbe szög, szappandarab, petróleummal átitatott rongy és törött nyelű kés is. Miután letette a ládikát, felnyitotta annak rozsdás fedelét, és az egészet felém fordította.

– Csupa vacakság – mondta. – Kagylólánc zsinegen, amelyet a kisjányok szoktak fűzni egymásnak, míg össze nem vesznek az első legényen. Aztán vannak itten még kavicsok, rézdrótból valami angyalféle, két olvashatatlan papiros, amiről rég leázott a tenta, és három penészes fotográfia.

Az egyik képen fiatal, kerek arcú, cselédruhás nő és annak hetyke kalapot viselő, bajszos párja állt egymás mellett. A fiatalasszony igencsak megilletődve, már-már ijedten meredt a kamera lencséjébe, mintha attól tartana, hogy a fura masinéria nem csupán az alakja lenyomatát, de tán a

lelke egy részét is ellopja. Férje hozzá képest rátartin pöf-feszkedve akasztotta hüvelykjét a mellénye zsebébe, magas-ra vetve beretvált állát, így mutatván, hogy cseppet sem fél a jövőtől. A másik fotográfián, melynek sarkait megrágta valami, szintén ők látszottak, ám valamivel későbbi idő-pontban. A nő széken ült, ölében fehér pólóban kisdéd hevert. Mögülük a férfi savanyú arccal, komoran tekintett le rájuk, mintha még pózolás közben is azon tépelődne, mi-ként is ragadtak ezek a nyakába. A harmadik képről a férfi már hiányzott, a nő pedig igen megváltozott, mivel egy-szerű öltözékét nyűtt, ám kihívóan fodros, mélyen dekol-tált ruhára, cselédkendőjét pedig ványadt tollakkal ékített kalapra cserélte, míg gyúrt, püffedt arca szinte világított a hölgyportól. A gyermek, aki a korábbi fotográfián pólás-ként hevert az ölében, itt már legalább két éves lehetett, a ko-kott szoknya ölen pedig újabb csecsemő hevert pólóba csa-varva.

– Húsz kroncsi – csapta le a vaskazetta fedelét Berndtné.
– Márinak csak megér ennyit, hogy ha másként nem, leg-alább ilyen formában újra láthassa a szüleit.

Elgondolkodva néztem a házmesterné üres szemébe. Biz-tos voltam benne, hogy a képek nem Mária szüleit ábrá-zolják, mégis elengedtem az asztalon heverő pénzt, majd magamhoz vettem a vaskazettát, s végül köszönés nélkül távoztam a bűzös gőzben fürdő lakásból.

Rég elhallgattak már a déli harangok, mire a Rókusba értem. A portás erős csodálkozással meredt rám, és erre bizony két jó oka is volt. Mióta Richárd bekerült, mindennap kora reg-geltől estig az ágya mellett strázsáltam, sosem érkezve ily kései időben, másrészt pedig még rozsdás vasdobozt sem ci-peltem magammal eddig, mely nett öltözékemnek igencsak különös kiegészítőjeként hevert a karomon.

A kórteremig érve felfordult a gyomrom a karbolszag-tól, de néhány mély levegőt véve sikerült megnyugtatom háborgó bensőmet. Idejövet beszereztem a szokásos Buda-pesti Hírlapot, ám felolvasás helyett elsőként Mária buta

balesetének, Agáta mama életmentő esti fellépésének és a vasdoboz átvételének történetével szórakoztattam az én sápatag bárómat. Ha azt reméltem, hogy ez a változatosság majd valamiféle reakcióra bírja, hát csalódnom kellett. Richárd némán, rezzenetlen hevert az ágyon, hunyt szemmel jelezve, hogy teljes közönyt érez a világ dolgai iránt.

– Makacs fráter – súgtam a fülébe, és apró csókot leheltem a halántékára. – Amint felébred, ezért a sok csendért, amivel engemet bánt, még számolunk.

Már épp az újság cikkei között kezdtem válogatni, azt latolgatva, melyiket olvassam fel neki elsőként, mikor nyílt az ajtó, és rajta aprócska kocsi gördült be.

– Dicsértessék a Jézus Krisztus – köszönt Karolin nővér. – Íme a báró úr ebédje.

Az ügyes kis szekéren pléhbúrával takart tányérok sorakoztak, és a szalvétába csomagolt *eszcájk*⁷ mellett apró vázában két szál virág is kornyadozott.

– Ebéd? – csodálkoztam. – Hisz még mindig alszik.

– A báró úr igen, de maga, gyermekem, nagyon is ébren van – mondta a nővér, элем tolv a kocsit. – Láttam, mikor feljött a lépcsőn. Alig bírta emelni a lábát, a fordulónál kifutott arcából a vér, és tessék, a keze is remeg.

Gyorsan letettem az újságot, hogy annak zörgése ne legyen árulóm, majd szóra nyitottam a szám, de Karolin nővér szigorú hangja némaságra ítelt.

– A báró úr a legjobbbb ápolást igényli – mondta –, amit viszont egy kimerültségtől épp csak talpon lévő feleségtől aligha kaphatna meg. Most tessék szépen enni! Hamarosan visszajövök, és ellenőrzöm, miként viseli magát a báróné.

Karolin nővér szelíd, mégis határozott hangja annyira emlékeztetett Agáta mamáéra, hogy eszembe sem jutott vitatkozni. Az étel valóban jólesett, a teától pedig, amit mellé kaptam, oly élénk lettem, hogy végül egyhuzamban olvastam fel Richárdnak az egész lapot.

⁷ *ekcájk* vagy *eszcájk* – evőeszköz (németből)

Arra, hogy mikor bóbiskoltam el, már nem emlékszem. Annyi biztos csak, hogy a folyosóról beszűrődő kiabálásra riadtam fel, és elsőként a lábamnál heverő újságra csodálkoztam rá, mely az ölemből lecsúszva a bokámnak támaszkodott.

– Ez, kérem, nem eljárás! – süvöltötte valaki idegesen.

– De bizony, hogy az – jött rá a válasz már-már nevetve. – Még hozzá *rendőrségi*, úgyhogy álljon félre, míg jól van dolga!

A következő pillanatban kivágódott az ajtó, ám az esti félhomályban...

Te jó ég, így elment az idő!

...először azt sem láttam, hogy hányan és kik tódulnak át a küszöbön.

– Szóval itt bujkálnak – szólalt meg az imént rendőrséggel fenyegetőző férfi, kezével a villanyos kapcsolón matatva. Az éles fény úgy vágott a szemembe, mint a tűszúrás, a hirtelen káprázattól könnyezni kezdtem. – Tóth, kutassa át a szobát!

– *Igns, prancs!* – hadarta a megszólított, majd egyenesen a fal mellett álló asztalkához lépett, amire a friss ágyneműt vagy a kötözésre szánt gyolcsot szokták tenni, és felkapta róla a vaskazettát. – Itten is van, felügyelő úr!

Végre kezdett kitisztulni a látásom. A kicsiny kórterembe hárman szuszakolták be magukat, míg negyedik társuk a folyosó felé fordulva a küszöbön tornyosult. Mindannyian férfiak voltak, akik – egy kivételével – egyenruhát, kardot és rendőri csákót viseltek.

– Mucsh, lépjen elő és szemlélje a Tóth kezében lévő tárgyat – parancsolta a civil ruhás. – Ez volt az a holmi?

– Jelentem alássan, ez!

– Na és a hölgy? – zengte ismét a civil ruhás. – Azonos ama női személlyel, akit a nevezett házból a jelzett időben kilépni látott, kezében ezzel a kacattal?

– Jelentem alássan, a hölgy is stimmol!

– Akkor hát... – lépett felém a férfi, kinek vörhenyes arca, brillantinozott bajsza, kockás öltönye és keménykalapja tisztuló látásom számára immár nagyon is ismerős volt.

– Maga az, Detrich? – kiáltottam, felpattanva a székről. – Mégis mit képzelsz, hogy így beront ide?

– Mit képzelsz? – vigyorodott el a felügyelő, majd hátra sem nézve kiáltott: – Tóth, nyissa ki azt a dobozt!

A rendőr engedelmeskedett.

– Mi van benne? – kérdezte Detrich, továbbra is engem bámulva meredten.

– Őcskaságok, felügyelő úr – jelentette a rendőr némi matatus után.

– Szórja ki!

Márka hagyatéka a padlóra hullott.

– Na és most? – faggatózott tovább Detrich.

– Hát... Semmi se.

– Nézze meg jobban, Tóth!

A rendőr belenyúlt a vasdobozba, ujjával nyomkodta annak alját, majd hirtelen felkiáltott:

– Megvan, felügyelő úr! Kicsiny pocok, amit ha elfordítok...

Valami kattant, nyikkant és csettent, majd az ismét fejtezőre állított dobozból immár fényszikrákat szóró ékszerek garmadája hullott a padlóra.

– Aha-aha! – rikoltotta Detrich diadalmasan. – Immár minden világos és bizonyítékokkal alátámasztott. Báró Ambrózy Richárdné, született Hangay Emília, ezennel le tartóztatom özvegy Berndt Antalné házmaster meggyilkolásáért. Mucsh, legyen magáé a megtiszteltetés, hogy bilincsbe teszi ezt a... Ezt a női személyt.

– Bilincsbe? – csodálkozott a tabáni rendőr. – Biztos, hogy szükség van erre?

– Feltétlenül – érintette meg Detrich a saját arcát, tekintetében régebbi találkozásunk emlékének visszfényével. – A hölgyike ugyanis hajlamos a pofozkodásra.

A folyosón Karolin nővér és az ügyeletes orvos hangos szóval kérte ki magának a hatóság durva fellépését, a kórteremben Tóth rendőr fülhasogató zajt keltve rámost viszsza mindent a vasdobozba, miközben zörgő bilincs került a csuklómra, ám én mindebből semmit nem hallottam.

Mucsh és Detrich két oldalról ragadtak meg és tereltek az ajtó felé. Sem erőm, sem akaratom nem volt hozzá, hogy tiltakozzak, míg aztán a küszöbhez érve az általános hangzavaron túlról egy hang ütötte meg a fületem.

– Mili!

A nevem gyöngé, vihar tépte pillangóként rebkent a kórterem sűrű levegőjében, ám végül valahogy mégis elért hozzám. Megtorpantam, visszafordultam, és mielőtt Detrich kistaszíthatott volna a folyosóra, még láttam Richárdot, aki fejét félrefordítva, bágyadt tekintettel, kérdően nézett utánam.